

HAVLÂN (Benî Havlân)

(بنو حولان)

Kahtânîler'e mensup
Arap kabilesi.

Kahtânîler'den Kehlânîler'in bir kolu olan kabile, adını Havlân (Fekl) b. Amr b. Mâlik b. Hâris b. Mürre b. Üded b. Zeyd b. Yeşcüb b. Arîb b. Zeyd b. Kehlân b. Sebe b. Yeşcüb'den alır. Üded b. Zeyd'e izâfe edilmesi sebebiyle Havlânü Üded diye de anılan bu kabile, aynı adı taşıyan ve nesepeççe yine Sebe b. Yeşcüb'den gelen Havlânü Kudâa'dan (Havlânü Sa'de) ayrılır. Kabile, San'a ve Me'rib arasında Yemen'in tahıl ambarı sayılabilecek geniş mûmbit arazilere sahipti ve San'a'nın doğusunda yer alan yüksek dağlık arazide oturmasından dolayı Havlânü'l-âliye adıyla

la da anılıyordu; nitekim bir hadiste bu isimle zikredilmiştir (Hemdânî, *Şıfatü Cezîretî'l-'Arab*, s. 235).

Tanrı Ammuenes'e (Umyânis) tapan Havlânîler, 10. yılın Şâban ayında (Kasım 631) topluca müslüman olduktan sonra Medine'ye on kişilik bir heyet göndererek Hz. Peygamber'e İslâmîyet'i kabul ettiklerini bildirdiler ve kendilerine dinî hükümlerin öğretilmesini istediler. Resûlullah, heyete İslâm'ın temel esasları ile helâl ve haramları açıkladı; ayrıca sözünde durmayı, emaneti yerine getirmeyi, komşulara iyi davranmayı ve hiç kimseye zulüm yapmamayı tavsiye etti. Medine'de birkaç gün kalan ve Remle bint Hâris'in evinde ağırlanan heyet mensupları Hz. Peygamber tarafından verilen hediyelerle birlikte ülkelerine döndüler ve ilk iş olarak tanrı Ammuenes'in putunu kırıp tapınağını yıktıktan sonra öğrendikleri İslâmî bilgileri kabilelerine aktardılar.

Havlân ve Becîle kabilelerinin zekâtlarını toplamak üzere Resûl-i Ekrem Ebû Süfyan'ı görevlendirmişti. Belâzürî, Havlânîler'in Hz. Ebû Bekir döneminde dinden çıktıklarını ve Ya'lâ b. Ümeyye ile yaptıkları savaşta (11/632) yenildikten sonra (başka bir rivayete göre savaşmadan) zekât vermeyi kabul ederek tekrar İslâm'a döndüklerini söylemektedir (*Fütüh*, s. 109, 112). Havlânü Kudâa toprakları ise Hz. Ömer devrinde Necran valisi olan Ya'lâ b. Ümeyye tarafından fethedilmiştir (634 veya 635). Havlânîler'in çoğu İslâmî fetihler sırasında Suriye, Mısır ve Endülüs'e kadar gitmiş ve oralara yerleşmişlerdir; meselâ Ebû Müslim el-Havlânî'nin soyundan gelen Necihoğulları İlbîre'de (Elvira) oturuyorlardı (İbn Hazm, s. 418). Bugün ise sadece Yemen'de yaşadıkları, Yemen dışındakilerin başka kabilelere karışarak neseplerini kaybettikleri bilinmektedir.

Sahâbi Süfyan b. Vehb, tâbiîn neslinin büyüklerinden Ebû Müslim el-Havlânî, Ebû İdrîs el-Havlânî, Semh b. Mâlik, Mısır Kadısı Abdurrahman b. Huceyre, el-Cezîre asıllı Kurtubalı âlim Ebû Abdülhamîd İshak b. Kâsım b. Semüre, Kurtubalı muhaddis Ömer b. Abdülmelik b. Süleyman, zâhid, muhaddis ve fıkıh âlimi Abdullah b. Tâvûs b. Keysân, Kayrevan müftüsü Mâlikî fakih Ebû Bekir el-Havlânî, Ebû'l-Kâsım Abdüssamed b. Ahmed bu iki kabileden çıkan başlıca zâhid ve âlimlerdir.

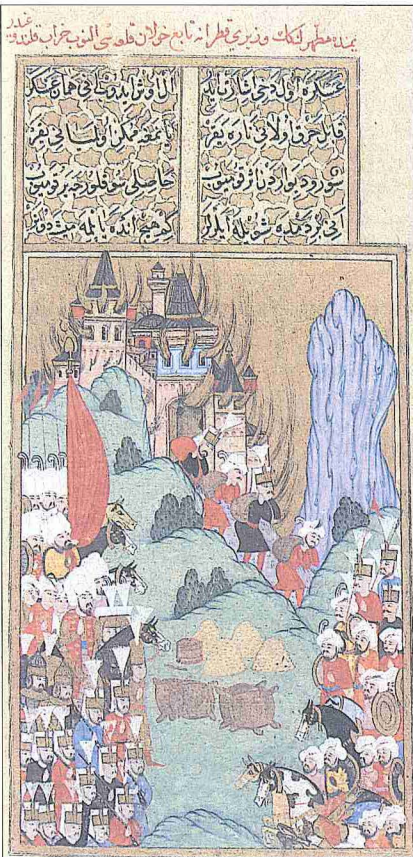
BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Kelbî, *Kitâbü'l-Esnâm*, s. 44; İbn Sa'd, *eṭ-Tabakât*, I, 324; Belâzürî, *Ensâb*, I, 530; a.mlf., *Fütüh* (Rıdvân), s. 109-112; İbn Düreyd, *el-İştikâk*, s. 380; İbn Abdürabbih, *el-İkdu'l-ferîd*, III, 403; Hemdânî, *Şıfatü Cezîretî'l-'Arab*, Riyad 1397/1977, s. 160, 162, 163, 235, 239, 248-250, 266, 350, 351; a.mlf., *el-İktil* (nşr. Muhibbüddin el-Hatîb), Beyrut 1987, X, 28; İbn Hazm, *Cemhere*, s. 418; Sem'ânî, *el-Ensâb* (nşr. M. Emîn Demc), Beyrut 1400/1980, V, 211-213; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, II, 407; İbnü'l-Esir, *el-Lübâb*, I, 472; Nüveyrî, *Nihâyetü'l-ereb*, II, 303; İbn Seyyidünnâs, *'Üyünü'l-eser*, II, 253-254; İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-me'âd*, III, 662-663; İbn Kesîr, *es-Sire*, IV, 179; Kalkaşendî, *Kalâ'idü'l-cümân* (nşr. İbrâhîm el-Ebyârî), Beyrut 1402/1982, s. 101; a.mlf., *Nihâyetü'l-ereb*, Beyrut 1405/1984, s. 231; a.mlf., *Şubhu'l-a'sâ*, Kahire 1383/1963, I, 326; Nüreddin el-Halebî, *İnsânü'l-üyyün*, Beyrut, ts. (Dârü'l-ma'rife), III, 274-275; Ahmed b. Zeynî Dahlân, *es-Siretü'n-nebeviyye*, Beyrut, ts. (Dârü'l-ma'rife), II, 160-161; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), X, 58-61; Ömer Rıza Kehhâle, *Mu'cemü'l-kabâ'ilü'l-'Arab*, Beyrut 1402/1982, I, 365-366; Mustafa Fayda, *İslâmîyetin Güney Arabistan'a Yayılışı*, Ankara 1982, s. 113-114, 117; A. Grohmann, "Havlân", *IA*, V/1, s. 377-378; a.mlf. - A. K. Irvine, "*Khawlan*", *EP* (İng.), IV, 1134-1135; Hakkı Dursun Yıldız, "Arap", *DİA*, III, 324 [şema].

KASIM KIRBIYIK

XVI. yüzyılda Yemen'in fethi sırasında Havlân Kalesi'ni gösteren bir minyatür (*Tarih-i Feth-i Yemen*, İÜ Ktp., TY, nr. 6045, vr. 170)

HAVLÂNÎ, Ebû Bekir

(أبو بكر الخولاني)

Ebû Bekir Ahmed
b. Abdurrahmân b. Abdillâh
el-Havlânî el-Kayrevânî
(ö. 432/1041)

Mâlikî hukukçusu.

Kayrevan'da doğdu. Kuzey Afrika'da bulunan Arap kökenli Havlân kabilesine mensuptur. 377 (987) yılında tahsil için Mısır'a gitti. İbn Ebû Zeyd, Ebû'l-Hasan el-Kâbisî, İbn Ahî Hişâm, Ebû Muhammed b. Hâlid es-Sûsî, Ebû Bekir Muhammed en-Naâlî, Ebû'l-Kâsım Abdurrahman el-Cevherî, Ebû Yahyâ b. Eşec ve Ebû Ömer el-Bâcî gibi İfrîkiye, Mısır ve Endülüs'lü âlimlerden ders aldı. İbnü'l-Mevvâz'ın Mâlikî fıkıhına dair eseri *el-Mevvâziyye*'yi ezberleyen Havlânî, yine mezhebin klasiklerinden olup derslerinde okuttuğu *el-Müdevvenetü'l-küb-râ*'nın bütün inceliklerine vâkıftı.

Hayatını eğitim ve öğretime vakfeden Havlânî'nin yetiştirdiği 100'ü aşkın öğrenci arasında Ebû'l-Kâsım İbn Muhriz, Ebû Hafs el-Attâr, Ebû Hafs Ömer b. Taybûn, Ebû't-Tayyib Abdülmün'im b. Muhammed el-Kindî, Ebû İshak et-Tûnisî, Ebû Bekir b. Muhammed el-Mâlikî, Ebû'l-Kâsım es-Süyûrî, Ebû Ca'fer Ahmed es-Sa-